

פרשת תצווה

למה צריך שתי מזבחות במשכן?

"ועשית מזבח מקטר קטורת עצי שיטים תעשה אותו. אמה אורכו ואמה רוחבו רבוע יהיה ואמתים קמתו ממנו קרנתיו" (פרשתנו ל, א-ב)

שתי מזבחות היו בבית המקדש: האחד מזבח הנחושת שהיה עשוי אדמה ואבנים ומצופה נחושת והיה נמצא בחצר העזרה, והשני מזבח הקטורת שהיה עשוי עצי שיטים ומצופה זהב טהור והיה מונח בתוך הקודש.

מדוע נצטוונו בעשיית 2 מזבחות?

שתי המזבחות באו לצורך מטרה אחת: כפרה על האדם החוטא. דהנה, האדם מורכב מגוף ונשמה וכל מה שעושה הרי הוא גורר את נשמתו איתו בתוך גופו. וכאשר עושה אחת ממצוות התורה במעשה בפועל, הנה, לא רק נשמתו עולה ומזדככת יותר אלא גם גופו הגשמי בו נמצאת הנשמה – מזדכך ומתעלה.

אמנם, גם להיפך הוא כך. שכאשר עושה דבר עבירה ח"ו, לא רק גופו יורד ומתגשם, אלא גם נשמתו נופלת ומתטמאה בחטאה של הגוף (ועיין בליקוטי אמרים תניא סוף פרק כד). ומשום כל זה, כאשר רוצה הקב"ה בכפרתם של ישראל, מוכרח להיות כפרה על שני דברים אלו שנתלכלכו בעקבות החטא: הגוף והנשמה.

ולכן ציוונו הקב"ה על שתי המזבחות - המזבח החיצון לכפר על גוף האדם מן החטא והפנימי לכפרת הנשמה, ומזה גם נגזרים אחדים מן ההבדלים ביניהם:

המזבח החיצון היה "חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח ושלוש אמות קומתו" (שמות כז, א) ואילו המזבח הפנימי היה "אמה אורכו ואמה רוחבו רבוע יהיה ואמתים קומתו" (שמות ל, א). החיצון, היות שנועד לכפר על גוף האדם, היה בגודל גופו של אדם בינוני - שלוש אמות (כפשטות המקרא שם. ועיין זבחים נט ע"ב במחלוקתם של רבי יהודה ורבי יוסי בגובהו של מזבח אי שלוש אמות קומתו או כפול) והפנימי, הנועד לכפר על הנשמה, היה בגודל אמה יחידה כפי שהנשמה נקראת 'יחידה' (ראה לדוגמא במדרש רבה יד, א).

כמו כן, המזבח החיצון היה משמש להקרבת קורבנות בעלי חיים על גביו ואילו המזבח הפנימי היה משמש להקטרת הקטורת בכל יום בבוקר ובערב. החיצון שהיה מכפר על גוף האדם נועד להקרבת הבהמות שהיו באים בתמורת האדם ודומים לו בחומר גופם, מה שאין כן הפנימי שהיה מכפר על נשמתו נועד להקטרת קטורת שהיה עולה ריחו למעלה בדוגמת הנשמה ש"רוח בני האדם העולה היא למעלה" (קהלת ג, כא). – כל הנ"ל הוא על פי ביאורו הנפלא של בעל ה'כלי יקר' על הפסוק.

[ולכאורה י"ל שייכות נוספת של הנשמה לריח, שריח הוא דבר שהנשמה בלבד נהנית ממנו ולא הגוף (ברכות מג, א) והרי הקטורת הייתה מפיצה ריח רב ולמרחק עצום עד שאמרו חז"ל (יומא לט, ב) ש"עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח קטורת"].

